

Ján Figel'

Evropski komisar za izobraževanje, usposabljanje, kulturo in mladino

VELJA GOVORJENA BESEDA!

Medkulturni dialog kot dolgoročna prioriteta Evropske unije

Spoštovani gostje, dame in gospodje,

slovenskim oblastem bi želel čestitati za otvoritev Evropskega leta medkulturnega dialoga.

Zahvaljujem se tudi, da ste gospoda Marka Peljhana predlagali za slovenskega ambasadorja za medkulturni dialog. Gospod Peljhan je s svojimi osebnimi in poklicnimi izkušnjami pravi medkulturni inovator, čigar izjemno umetniško delo je enakomerno umeščeno v različne kulturne svetove.

Gospod Peljhan nam bo – skupaj z našimi evropskimi in nacionalnimi ambasadorji za medkulturni dialog – s sodelovanjem na dogodkih, ki bodo na evropski in državni ravni potekali skozi vse leto, pomagal medkulturni dialog predstaviti javnosti.

Med dejavnostmi, ki jih Evropska komisija načrtuje za leto 2008 po celotnem kontinentu, bi želel omeniti slovenski projekt, ki se posveča medkulturnemu dialogu v šolah. Našim slovenskim kolegom želim veliko uspeha, saj je potrebno najti učinkovite načine, kako to pomembno sporočilo predati mladim.

Mladi Evropejci potrebujejo medkulturne veščine že od zgodnjega otroštva dalje, da se lahko z njihovo pomočjo prilagodijo spreminjajočemu se svetu. S pomočjo teh veščin bodo znali izkoristiti prednosti evropske kulturne različnosti – in ta je naše resnično bogastvo.

Danes skupaj začenjamo z enoletnim poslanstvom spodbujanja dialoga med različnimi kulturami tako znotraj Evropske unije kot zunaj njenih meja. Zakaj menimo, da so v današnjem svetu ta naša prizadevanja potrebna – nujno potrebna? Zakaj naj bo leto 2008 Evropsko leto medkulturnega dialoga?

Najprej naj spomnim, da je bil dialog med kulturami vedno element evropske integracije. Evropska unija je že od Rimske pogodbe izpred petdesetih let vselej skupnost kultur in vrednot, ki temeljijo na načelu spoštovanja različnosti. Naj na tem mestu citiram Jeana Monneta, ustanovitelja Evropske unije, ki je svoje spomine začel s stavkom: »Nous ne coalisons pas des Etats, nous unissons des hommes.« (Ne združujemo držav, združujemo ljudi.) Združevati ljudi pa je veliko zahtevnejše in tudi pomembnejše kot oblikovanje zavezništva držav.

Le če bomo to vzajemno spoštovanje postavili za vodilno načelo Evrope, bomo evropskim narodom posredovali pravi občutek pripadnosti skupnemu prostoru. Evropa se je v zadnjih nekaj letih močno spremenila. Priča smo bili zgodovinski širitvi Unije, večji mobilnosti znotraj njenih meja, novim in starim migracijskim tokovom ter povečani izmenjavi z ostalim svetom.

To se je odrazilo v pogostejših in poglobljenih stikih med kulturami, jeziki, etničnimi skupinami in religijami. Nedavno je bila izvedena raziskava o vsakodnevni stikih med pripadniki različnih kultur v Evropi.

V raziskavi so v analizo vzeli en teden v življenju ljudi, ki živijo v sedemindvajsetih državah članicah Evropske unije. Dve tretjini vprašanih sta izjavili, da so bili v tem kratkem obdobju v stiku z vsaj eno osebo drugačne vere, etničnosti ali nacionalnosti.

Menim, da to jasno kaže, da se v Evropi v 21. stoletju soočamo z novim izzivom. Na osnovi enakopravnosti moramo gojiti spoštljivo izmenjavo pogledov med posamezniki in skupinami iz različnih kulturnih okolij.

Želimo preseči večkulturne družbe, kjer kulture in kulturne skupine preprosto obstajajo ena ob drugi, kjer živijo »vzporedna življenja«, kot so to pred nekaj leti opisali v poročilu o skupnostih v Veliki Britaniji. Postati moramo medkulturne družbe, kjer kulture pluralno sodelujejo skozi dialog in porazdelitev odgovornosti.

Za tovrstno vzajemno obogatitev kultur Evropske unije je potreben proaktiven pristop. Skoraj tri četrtine ljudi, ki so sodelovali v raziskavi, meni, da lahko ljudje iz različnih kulturnih okolij obogatijo kulturno življenje svojih držav.

In več kot štiri petine ljudi je bilo prepričanih v prednosti medkulturnega dialoga, kar velja še posebej za mlado generacijo. Hkrati je precejšen delež vprašanih menil, da je v enaki meri pomembno, da se ohranjajo tudi lastne kulturne tradicije.

Evropsko leto medkulturnega dialoga je pomemben del tovrstnih prizadevanj, da presežemo strpnost in v Evropi dosežemo pravo medkulturnost. Naš izziv je spodbujati medkulturni dialog kot proces, v katerem se lahko vsi v Evropski uniji v svojem vsakodnevem življenju uspešneje soočamo z odprtim in kompleksnim kulturnim okoljem.

Zbuditi želimo zavedanje, še posebej med mladimi, o pomembnosti razvijanja aktivnega evropskega državljanstva, ki bo odprto v svet, spoštovalo kulturno različnost in temeljilo na skupnih vrednotah. Z letom medkulturnega dialoga imamo priložnost pokazati na prispevek različnih kultur k dediščini in načinu življenja držav članic.

Umetnost, dediščina in nasploh kultura so ključna področja medkulturnega dialoga, pomembna pa so tudi druga – s tem mislim na izobraževanje, migracije, večjezičnost, zaposlovanje, medije in religijo. Seveda pa na vlogo medkulturnega dialoga ne smemo pozabiti tudi v zunanjih odnosih Evropske unije.

Zato Evropsko leto medkulturnega dialoga ne bo obsegalo samo posameznih projektov, ampak se bo s svojimi vidiki aktivno vključevalo tudi na druga področja politik, za katere je pristojna Komisija. In ker rad to, kar govorim, tudi storim to, bom zagotovil, da bo medkulturni dialog prioriteta v vseh politikah, ki so v moji pristojnosti.

To pomeni, da bo Komisija v naslednjih letih namenila znaten delež sredstev projektom, ki bodo povezani z medkulturnim dialogom. V ponazoritev lahko povem, da sta kar dve tretjini projektov, vključenih v program Državljeni za Evropo, povezani z medkulturnim dialogom. To pomeni več kot 700 projektov in 10 milijonov evrov samo za to leto in ta program.

Drugi primer je program Kultura, v katerem polovica večletnih projektov obravnava medkulturni dialog. Podpora tem projektom skupaj presega več kot 9 milijonov evrov.

Kako pa nameravamo načrtovane dejavnosti uresničiti? Glavnina naših prizadevanj temelji na sodelovanju civilne družbe, ki bo v letu medkulturnega dialoga odigrala glavno vlogo. Vključenost civilne družbe je ključni dejavnik za to, da dejavnosti v letu medkulturnega dialoga dosežejo veliko število ljudi. Spodbujali bomo pristop od spodaj navzgor, ki izpostavlja dobre prakse na ravni prebivalstva.

Civilna platforma bo delovala kot vmesnik med evropskimi institucijami in ljudmi, vključenimi v pobude, načrtovane v okviru leta medkulturnega dialoga. Platformo sestavlja več kot 200 organizacij z bogatimi izkušnjami na področju medkulturnega dialoga. Veliko jih je danes tukaj, prav zato pozdravljam predstavnike civilne družbe iz vse Evrope, ki so navzoči na tem dogodku. Veselimo se sodelovanja z vami.

Javnosti bomo z informacijskimi in promocijskimi kampanjami skozi vse leto predstavljali projekte in dogodke. Zelo pomembno sredstvo naše komunikacijske strategije je naša spletna stran. Vse organizacije, ki delujejo na področju medkulturnega dialoga, bi želel povabiti, da se registrirajo v sekciji partnerjev. K rednemu spremljanju spletne strani pa vabim tudi novinarje in vse, ki jih ta tema zanima.

Naši partnerji lahko izmenjujejo ideje, se predstavljajo, iščejo partnerje za prihodnje projekte, predstavljajo svoje projekte in označujejo svoje dejavnosti z logotipom Leta medkulturnega dialoga. Obenem lahko novinarji in splošna javnost spoznajo dejavnosti, ki se izvajajo v državah Evropske unije in sodelujejo na naših forumih.

Razpravo o medkulturnem dialogu želimo pripeljati tudi na lokalno raven, kjer je najbolj relevantna. V dejavnosti želimo vključiti Evropejce v šolah, na delovnih mestih in drugih prostorih, namenjenih srečevanju.

Zato upam, da bodo oblasti na vseh ravneh – lokalni, državni in mednarodni – ustvarile skupni prostor, kjer se bodo vse generacije in vse skupine lahko izrazile in tvorno sodelovale v razpravi.

V naslednjih mesecih in letu bomo z vidika medkulturnega dialoga razpravljali o številnih temah, ki sem jih omenil: kulturi in umetnosti, izobraževanju in raziskovanju, množičnih medijih in trajnostnem razvoju.

Več bomo slišali tudi o raziskavi, o kateri sem govoril, o nacionalnih pristopih in praksah, povezanih z medkulturnim dialogom. Predstavljeni bosta tudi Bela knjiga o medkulturnem dialogu, ki jo je pripravil Svet Evrope, ter Mavrični dokument, ki ga je pripravila Civilna platforma za medkulturni dialog. Ta pestrost virov kaže, da je medkulturni dialog kompleksna tema, ki jo lahko opazujemo z različnih zornih kotov in h kateri lahko dragoceno prispevajo različni akterji.

Pristne izmenjave med posamezniki in skupnostmi se upirajo zakonom logike. Ko ljudje sodelujejo v tvornem dialogu, je vsota vedno večja od seštevka vseh delov. Pristen dialog ni vsota posameznih izjav – v njem je ena in ena vedno več kot dva.

Medkulturni dialog je dolgoročno potreben za vsakega posameznika, za naše skupnosti in državo ter za Evropsko unijo kot celoto. Gradimo na tem pozitivnem pristopu in si za skupni

cilj v letu 2008 zastavimo odpraviti ločnice med ljudmi, ki živijo v Evropski uniji. Naj skupaj ne le obstajamo, temveč tudi živimo, v spoštovanju in vzajemnem razumevanju.

i Študija rasnih nemirov v severni Britaniji poleti 2001 je pokazala, da zaradi etničnih razlik britanske skupnosti živijo vzporedna življenja. Niz štirih študij je opozoril na pomanjkanje stika med različnimi etničnimi skupinami. Poročilo je za Ministrstvo za zunanje zadeve opravil Ted Cante, predsednik

Skupine za povezanost skupnosti. Glavne ugotovitve so bile:

- različne skupnosti živijo vzporedna življenja,
- strah raste zaradi nepoznavanja drugih skupnosti, kar izkoriščajo ekstremisti,
- potrebna je odprta in odkrita razprava o večkulturnosti,
- k težavam so prispevale še šibka lokalna oblast, nacionalna in lokalna vlada in policijske politike,
- šole z eno versko izpovedjo predstavljajo tveganje večjega razlikovanja,
- druga priporočila so se nanašala na stanovanjsko problematiko, izobraževanje, mladino, prostčasne dejavnosti in načine regeneracije.